

'Altijd beheerst gegroeid met eigen koeien'

NMV-voorman Wiegersma 'gewone traditionele boer'

Harm Wiegersma is sinds juli voorzitter van de Nederlandse Melkveehouders Vakbond. Thuis in Rinsumageest (FR) runt hij een 'gewoon, traditioneel bedrijf, wel iets intensief'. Hij is geen man van wilde bokkensprongen. Als belangenbehartiger zoekt hij de verbinding op en ook als ondernemer kiest hij voor de weg van de geleidelijkheid.

De jongveestal en de melkveestal zijn samengevoegd tot één stal, waar plek is voor 150 koeien plus de oudste pinken.

Zo lang als het kan past Harm Wiegersma weidegang toe; begin november liepen de melkkoeien nog buiten.

De jongste kalveren plus het jongvee tot anderhalf jaar heeft onderdak op de deel van de kop-hals-rompboerderij, onder de hooizolder.

Aan de Wierewei in Rinsumageest, op amper tien minuten van de Waddenzee, ligt de boerderij Buitenwiel. In het land achter de traditionele kop-hals-rompboerderij lopen de zwartbonte koeien begin november nog buiten. Als het bezoek het erf op draait, wordt bij Harm Wiegersma net een 60 meter lange slurfzak volgeperst met snijmaïs. De 58-jarige melkveehoudersvoorman klopt het maïsstof van zich af en neemt binnen rustig de tijd om te vertellen over zijn bedrijf, waar hij is geboren en getogen. „Ik ben hier de derde generatie“, steekt hij van wal. „Mijn grootvader is hier begonnen en rond mijn achttiende ben ik bij mijn vader in de maatschap gekomen.“ Destijds hielden ze zo'n 40 koeien. In 1977 bouwden ze een ligboxenstal voor 85 koeien. De omvang van de melkveestapel bleef sindsdien ongewijzigd, tot omstreeks 2010 duidelijk werd dat de zonen Douwe (20) en Anne (18) wel interesse hadden om het bedrijf over te nemen. Toen is het bedrijf in fases verbouwd en met 80 plaatsen uitgebreid, vertelt Wiegersma. „De oude ligboxenstal was vierrijig, de jongveestal stond ernaast en die was tweerijig. Daartussenin pasten precies

twee rijen boxen. Die twee stallen hebben we aangepast en verbouwd tot een grote achtrijige ligboxenstal, waarin we het melkvee en het drachtige jongvee onder een dak hebben.“ De bovenbouw van de oorspronkelijke jongveestal is verplaatst en doet nu dienst als wagenberging annex stro-opslag. In het koeiengedeelte van de stal zijn de traditionele boxen vervangen door diepstrooiselboxen. Die worden gevuld met een mengsel van kalk en stro. Dat bevalt prima, vertelt Wiegersma, de koeien blijven er goed schoon bij. „We mengen het mengsel zelf en het celgetal zit zo rond de 100, 120.“ Het jongvee ligt nog gewoon op rubber matten.

Weidegang

De afgelopen jaren is de stal geleidelijk vol gekomen, met eigen aanwas. Wiegersma heeft nu 150 melkkoeien en ruim 100 stuks jongvee. Verder hoort er 60 hectare grasland bij het bedrijf. De koeien worden zo veel mogelijk geweid. 's Avonds na het melken blijven de koeien binnen, waar ze worden bijgevoerd met structuurballen van gras met uitgestelde

maaidatum, en maïsmeel en perspulp. Opstallen heeft Wiegersma nooit overwogen, ook al is de melkveestapel inmiddels bijna verdubbeld. „Dat heeft niet onze voorkeur. Zowel voor het welzijn van de koe als economisch gezien is weidegang beter“, meent hij. „Maar als de zuivelorganisaties écht een stap willen zetten, mogen ze de weidemelktoeslag wel net zo hoog maken als de kwantumtoeslag, als ze weidegang willen stimuleren.“ Behalve de 60 hectare eigen grasland huurt de Fries er nog een kleine 30 hectare natuurland bij. Daar lopen de pinken vanaf anderhalf jaar en soms ook de droge koeien. Van die grond wordt tevens natuurhooi gewonnen. Met de omvang van de huidige veestapel is het bedrijf wel wat intensiever geworden. Dit jaar moet Wiegersma zo'n 500 à 600 kuub mest afzetten. „Dat gaat rechtstreeks, boer-boer.“ In principe heeft hij met de bouw van een nieuwe meststilo (zie kader) voldoende mestopslag voor een jaar.

Beheerst gegroeid

Wiegersma omschrijft zijn bedrijf als 'een ►

Mestopslag dankzij Aeromix wellicht zonder kap

Met de uitbreiding van het bedrijf van 85 naar 150 koeien is er ook een nieuwe mestopslagsilo gebouwd voor 2.000 kuub. Wiegersma wil proberen om toestemming te krijgen om deze silo niet te overkappen, als er een Aeromix-systeem in wordt aangelegd. „Dat systeem mixt één keer in de 24 uur de mest, in secties. Doordat er zuurstof in wordt geblazen, krijgen de anaerobe bacteriën niet de kans zich te ontwikkelen. Dat voorkomt het ontstaan van schadelijke gassen, zoals ammoniak en lachgas.“ Dergelijke gassen kunnen levensgevaarlijk zijn, zoals recent bij het meststilo-ongeval in Makkinga wel is gebleken. Bij proeven op de DairyCampus, waar het Aeromix-systeem in een afdeling van de mestopslag onder de roosters is toegepast, is al gebleken dat de ammoniakuitstoot 50 procent lager was dan bij de referentie-afdeling. „Bovendien geeft een kap op een meststilo maar 1 tot maximaal 2 procent reductie“, aldus Wiegersma. Het Aeromixsysteem is iets duurder dan een overkapping, maar gerekend naar de ammoniakuitstoot is het systeem veel efficiënter dan een luchtwasser, stelt hij. Samen met adviesbureau TerBraack heeft hij hiervoor een proefstatus aangevraagd, en subsidie.

Een van de twee grote slurfzakken waarin Wiegiersma in totaal 500 ton aangekochte maïs heeft ingekuuld.

Met de verbouwing hebben de melkkoeien diepstrooiselboxen gekregen, die Wiegiersma vult met een kalk-stromengsel.

gewoon, gemiddeld traditioneel bedrijf.

„We zijn altijd beheerst gegroeid, met eigen koeien. Je moet het bedrijf bij de tijd houden, maar je moet de onderneming wel kunnen blijven overzien.“

Tekenend voor die rustige benadering is ook dat de melkveehouder – ondanks de verbouw van de stal en de uitbreiding van het aantal koeien – de melkstal vooralsnog ongemoeid heeft gelaten. Het melken gebeurt nog steeds in de 20 jaar oude 2x8-visgraatmelkstal. Daar is in de loop der jaren wel koeherkenning in gekomen en een automatisch voersysteem, maar Harm en zijn vrouw Lolkje zijn 's ochtends gauw 2,5 uur bezig met melken. „We halen nog wel 65, 70 koeien per uur, hoor“, zegt hij. „De melkstal zal te zijner tijd wel worden vervangen, maar het is mooi als de jongens straks zelf een systeem kunnen uitkiezen.“

De melk gaat naar FrieslandCampina en de melkproductie zit rond het landelijk gemiddelde, met een dikke 8.500 kilo melk per koe. Overigens waren de gehalten bij de laatste melkcontroles wel heel best, met 3,83 eiwit en tegen de 4,77 vet. Wiegiersma schrijft dat toe aan de speciale gehaltesbrok van ABZ die wordt gevoerd en het goede herfstgras. „Dat werpt wel zijn vruchten af en het is niet eens

Harm en zijn echtgenote Lolkje melken nog dagelijks met zijn tweeën in de 20 jaar oude 2 x 8-stands visgraat melkstal.

zo'n dure brok omdat we ook wel losse producten erbij voeren.“

Nieuwmelkte koeien krijgen zo'n 8 kilo brok in de melkstal. Tot ongeveer 150 dagen krijgen ze extra krachtvoer bij. Verder voert Wiegiersma een totaal gemengd rantsoen van graskuil aangevuld met maïsmeel, maïsgluten, sojahullen en gehakseld stro en mineralen. Komende winter komt er ook snijmaïs bij in het rantsoen en vervallen de andere maïscomponenten. Het rantsoen bepaalt hij samen met de voerleverancier, de bijproducten kiest hij zelf. „Persulp was dit jaar te duur; snijmaïs vond ik wel koopwaardig.“ In Drenthe kocht hij 500 ton aan. Die wordt ingekuuld in twee slurfzakken: eentje van 60 meter en eentje van 25 meter. „Per meter gaat er 6 ton maïs in.“

‘Ik ben een kruising’

Veel boeren zijn óf meer machineboer óf meer koeienboer. Wiegiersma zit er volgens eigen zeggen tussenin. „Ik ben een kruising“, grapt hij. „Wij zijn geen echte machineboeren. We hebben wel het nodige gereedschap staan; de voederwinning doen we in eigen beheer omdat we ook weidegang toepassen en dus in etappes maaien. Maar het mest- en grondwerk doet de loonwerker.“

Alle percelen worden beweid. In het voorjaar ligt het accent op zo veel mogelijk weiden; de koeien krijgen elke drie dagen een vers perceel. Na twee keer weiden volgt een maaisnede. Gemiddeld haalt Wiegiersma zo'n 13, 14 ton droge stof van een hectare. Dat wordt in één grote sleufsilo van 75 bij 10 meter allemaal op de lasagnemanier ingekuuld. Het grasland laat hij doorzaaien wanneer dat nodig is, en vanwege de ganzenoverlast gebeurt dat nog wel eens. „We hebben hier zo dicht bij de Waddenzee wel vrij veel last van ganzen, ook overzomeraars. Elk jaar hebben we wel een aardig postje schade. Dit jaar hebben we 10 hectare doorgezaaid, maar er is ook eens een jaar geweest met bijna 30 hectare.“

Fokkerij

Qua fokkerij vaart hij een gemiddelde koers. Net als het gros van zijn collega-veehouders streeft hij naar een probleemloze koe, met goede uiers, benen en kruisligging en voldoende inhoud. Een koe moet hard kunnen werken, maar hoeft niet op de tenen te lopen, meent hij. „Dat past volgens ons ook niet bij weidegang.“

De stieren betreft de familie Wiegiersma van

Bedrijfsgegevens

Harm (58) en Lolkje (56) Wiegiersma hebben in Rinsumageest (nabij Dokkum) een melkveebedrijf met 150 koeien en ruim 100 stuks jongvee. Harm en Lolkje hebben drie kinderen. Oudste dochter Renske (22) studeert in Groningen fiscale economie. De zonen Douwe (20) en Anne (18) zitten beiden op het Nordwin-college in Leeuwarden. Zij zijn de beoogde bedrijfsopvolgers en kunnen straks bij hun ouders in de maatschap. Als de jongens niet op school zijn, werken ze ook mee op het bedrijf.

Het bedrijf omvat zo'n 60 hectare grasland. Daar-

naast wordt nog 25 tot 30 hectare natuurgrond bij gehuurd. Daar lopen de oudste pinken en daar wordt natuurhooi van gewonnen. De bedrijfsvoering is traditioneel: de koeien worden geweid, het grasland beweid en gemaaid. Bij twee keer daags melken ligt de productie op 8.500 kilo melk, met momenteel beste gehalten van 3,80 procent eiwit en 4,70 procent vet. Harm en Lolkje werken 's morgens samen; 's avonds werkt Harm met Lolkje of met een van de zonen.

De kracht van het gezinsbedrijf maakt het voor Harm Wiegiersma ook mogelijk om in zijn functie

De bovenbouw van de jongveestal is verplaatst en wordt nu gebruikt als wagenberging annex stro-opslag. Het beton ervoor is niet gestort; een bouwklus die een tijdje was blijven liggen.

Stier Wierd is niet betrouwbaar, maar wel als tochtdetectiesysteem: tochtige koeien blijven in de wachtruimte bij zijn hok hangen.

CRV. „We laten elk jaar een keer de vaarzen keuren en dan stellen we de stierenlijst samen. Die passen we jaarlijks aan.” Momenteel lopen er bijvoorbeeld vaarzen van Stellando en ook van Bertoli heeft hij de nodige dochters aan de melk. Dit jaar, nu de stal qua aantallen vol zit, heeft de veehouder wat meer gesekest sperma besteld en ook wat meer Belgisch Blauwen, om meer te kunnen selecteren. Op de huidige stierenlijst staan onder meer Danno, Snowfever, Bernini, Twist en Vitesse. Een paar jaar terug heeft hij een voorzichtig uitstapje gewaagd naar andere rassen, gewoon om eens te kijken hoe het beviel. Bij iets minder dan 10 procent van de koeien is hij gaan inkruisen met van alles wat: Brown Swiss, Fleckvieh, Montbéliarde, noem maar op. „Alles, behalve Jerseys.” Inmiddels hebben die kruislingen hun eerste lijst afgesloten. „Het leverde spijkerharde vaarzen op en alle kruislingen zijn goed persistent. Maar qua melk leggen ze het toch af tegen de Holsteins; er zit gauw 700, 800 liter tussen”, weet hij inmiddels. „Als je een bedrijf met 400 koeien moet runnen, kan ik me er wel iets bij voorstellen. Maar wij kiezen hier toch voor de melkproductie.” Het bleef dus bij een eenmalig experiment. Wiegiersma: „Zwartbont Holstein blijft hier de favoriete kleur.” Zelfs

een porseleinen koeienbeeldje op de vensterbank, ooit cadeau gekregen als roodbonte koe, heeft hij eigenhandig overgeschilderd naar zwartbont. Voor het insemineren maken ze gebruik van de diensten van een boer uit de buurt die gestopt is met melken en dit werk erbij doet. „Daar zijn we mee begonnen toen we druk waren met de verbouwing. Die man komt elke ochtend en elke avond op hetzelfde tijdstip, daar kunnen we de klok op gelijk zetten. Dat bevalt goed en daarom doen we het nog steeds zo.” Wiegiersma maakt geen gebruik van het paringsysteem Triple A, maar hij sluit niet uit dat dat ooit gaat gebeuren. „Onze jongste zoon is echt een fokkerijman, dus wie weet.”

Stier als zoekbeer

Stappentellers heeft Wiegiersma niet, tochtdetectie gebeurt nog ouderwets door de koeien te observeren. En met behulp van de stier Wierd, die los loopt in een stevig hok naast de wachtruimte. Hij wordt heel af en toe ingezet om een koe of pink drachtig te krijgen, maar hij is onbetrouwbaar en staat daarom altijd binnen. „Omdat zijn hok naast de wachtruimte staat, kunnen we precies zien welke koeien

tochtig zijn. Die blijven bij de stier hangen. Hij fungeert zo min of meer als zoekbeer”, lacht de veehouder.

Harm Wiegiersma is een man van gelijkmatig karakter. Geen vakbondsvoorman die met gebalde vuisten de barricaden opstormt, maar – analoog aan het rustige, vlakke Friese landschap – een polderaar die verbindingen wil leggen. „Ik hoop dat ook te doen met de nieuwe staatssecretaris, Martijn van Dam. De eerste kennismaking staat gepland voor 2 december.”

Hij bekent eerlijk dat hij, toen hij nog NMV-regiovoorzitter van de provincie Friesland was, niet echt de ambitie had om landelijk voorzitter te worden. „Kost toch vrij veel tijd, hè”, geeft hij aan. Maar omdat er in de melkveehouderijwereld veel zaken spelen die om een goede belangenbehartiging vragen – denk alleen maar aan de fosfaatrechten en de lage melkprijs – heeft hij toch besloten om de taak op zich te nemen. „Ik doe het niet alleen, hoor. We hebben een goed dagelijks en landelijk bestuur, met de nodige werkgroepen.” Dat geldt thuis ook. De NMV-voorzitter is ruim twee dagen in de week kwijt aan bestuurswerk. „Dat ik me daarvoor vrij kan maken, is vooral te danken aan de kracht van het gezinsbedrijf. Dat vangt veel op.” ■

Boerderij Buitenwiel in Rinsumageest is een traditionele kop-hals-rompboerderij. Links tussen de bomen door schemert de nieuwe stal, daarnaast is de verplaatste jongveestal te zien, die nu dienst doet als wagenberging.

als landelijk voorzitter van de Nederlandse Melkveehouders Vakbond ruim twee dagen in de week aan bestuurswerk te besteden. „Gelukkig kan ik veel thuis doen, maar soms ben ik ook hele dagen van huis.” Veel tijd voor hobby's houdt hij dan ook niet over. „Maar in de winter mag ik graag een weekje op de lange latten staan. En dan het liefst skiën buiten de gebaande paden, off-piste.”

